

V Řecku vládá Tsaldariso, která žila beztak jen z povolení Venizelova, musila odstoupiti, jakmile republikánské frakce pojalý podezřeni, že využívá svého postavení k podpoře royalistických živlů v armádě a loďstvu. Venizelos, který v posledních všeobecných volbách utrpl těžké ztráty a rozladil některé menší republikánské skupiny, jež nezbytně potřeboval k doplnění většiny, získal po této přestávce nové důvěry a mohl vstoupit zase v čelo vlády.

Dr. Rudolf Procházka.

LITERATURA.

DR. ANT. UHLÍŘ: SOCIOLOGICKÁ IDEA. Sociální věda. Nákladem Otakara Janáčka v Praze 1932. Stran III + 257 za Kč 45.—.

Sociologie není nic jiného než vědecké studium toho, co a jak společnost — »osoba mravní a právní« (výraz Palackého) — myslí a koná; a smysl této vědy je, aby se lidská společnost naučila žiti uvědoměleji a lidštěji... Vědecké zkoumání společnosti je potřebou doby; čím jsou technice teorie fyzikální, tím sociální praxi má býti sociologie... Přítomný spis není filosofickou thesí, která by jen ideologicky rozvíjela pojem společnosti. Je to spis odborný, v němž se vysvětlují obsah a metoda sociologie... Kniha má tendenci kladnou a konstruktivní. Různé teorie, které dokládá jak možno autenticky, rozbírá a kritizuje ponejvíc jen proto, aby podala pravou představu sociální vědy. Naprosto pevně stojí na zásadě, že radikální rozlišování sociologie a sociálních věd musí býti překonáno, neboť tato tradiční dvojstost je negací sociologie, činíc z ní filosofickou doktrinu neschopnou tvůrčího vědeckého vlivu. Kniha je vlastně loyálním a skromným apelem na všechny, kdo se teoreticky nebo uvědoměle prakticky obírají některou stránkou sociálního života, aby přemýšleli o duchu a metodě sociologie, která se dnes již stává synonymem sociálních věd... Spisem má býti aspoň na příkladech ukázáno, jak jest rozuměti plánu a organizaci sociologické práce, která představovati může vědeckou národní kulturu. Kniha chce býti jakousi pracovní, technickou pomůckou těm, kdo pochopili, že i všeliké sociální vědění musí směřovati k pozitivní synthese... Sociologická idea se zrodila z živého pocitu, že po dějinném převratu je zapotřebí postavit společnost na nové duchovní základy. Situace se v dějinách opakují; pokrok XX. století proti věku minulému měl by se jeviti i v úsilovnější kultuře sociálního ducha. Sociologická idea má posléze i ten smysl, že vybízí k soustředění nejen teoretickému, nýbrž i morálnímu a praktickému: ukazuje, co v práci spojuje, nikoli, co jen rozdvouje. Což nebylo poslední pohnutkou tohoto spisu.

Naznačiv takto v úvodu obsah a poslání své knihy, s níž se hlásí po delším odmlčení znovu k soustavné práci sociologické, pojednává autor v první kapitole (str. 1—69) o filosofických základech sociologie (Saint-Simon a Comte, Comtova pozitivní filosofie sociologie, sociologie v stupnici věd, předmět sociologie podle Comta, pozitivní metoda v sociologii, zákony řádu a pokroku, prostředky a pomůcky sociologie, sociologická idea Comtova, sociologie a sociální vědy), v druhé (str. 71—150) uvádí a hodnotí různá pojetí sociologie (evoluční teorie a sociologie, filosofické a vědecké pojetí společnosti, sociologie individualistická — Stuart Mill, metodologie Millova, sociologie filosofii dějin, americká sociologie, psychologická sociologie Giddingsova, anglická sociální psychologie, německá sociologie, formalistická sociologie Simmelova), třetí pak, nejobsáhlejší (str. 151—257) věnuje sociální vědě (francouzská sociologie, sociologická škola francouzská, sociologický program, sociologická idea v sociálních vědách, sociologická klasifikace, specialisace a synthese, povaha francouzské sociologie, předmět sociologie: sociální jev, sociologický výklad, sociologická metoda, sociální věda ve vývoji).

Vznik a vývoj sociologie jako pozitivní vědy spadá podle autora takřka v jedno s dějinami socio-

logie francouzské. Základním dílem pro sociologii je veliké dílo Comtova kurs pozitivní filosofie. U Comta filosofie a sociologie splývají: věda o sociální skutečnosti dovršuje vědění vůbec, tím však zároveň činí z něho celistvou soustavu, která, respektujíc rozmanitost a různorodost jevů, vyznačuje se stejnorodostí pojmů a jednotou metody. Comte zkoumá vědecky a soustavně podmínky sociálního řádu a pokroku, aby společností lidské odhalil zákony vývoje; bez znalosti jich tápe a bloudí lidstvo jako slepé nebo se dává vésti nesvědomitou vůlí sobeckých jednotlivců a kast. Vida bezradnost Evropy po revolučním převratu, chce Comte zabránit hrozící anarchii morální i politické tím, že sáhne až do základů společenského života, které nejsou v podstatě jiné než duchovní, a uspořádáním vědění, jasnou orientací v soustavě světa a života s povzbuzením k jednotě a kázni sociální hledí vytrhnouti lidstvo z mentální a tím i společenské anarchie. Duchovní reorganisace je podmínka a počátek reorganisace sociální. Sociologii vyvrcholil Comte stupnicí věd, tím však zároveň dospěl i k filosofické syntese všeho myšlení lidského a odkryl nový obraz světa, lidstva a člověka. Ukázal nové cesty teoretického i praktického pokroku; se stanoviska, na které se postavil, vědy projevují hlubší souvislost a základní jednotu a nacházejí nové pracovní metody; patrný jsou již také nové rysy radikální reformy všeobecné výchovy a společenské reorganisace. Bez nové sociální ideje není nové společnosti. Sociologie, která je posledním článkem encyklopedické stupnice vědění, osvětluje i nové základy života mravního a politického. Sociologie jako věda klestí cestu umění osvícené politiky. Na sociologickou tradici Comtovu navázala tak zvaná sociologická škola francouzská, založená Durkheimem, jehož názory rozbírá Dr Uhlíř velmi podrobně opíraje se o ně a přijímaje je v podstatě za své. Novost, kterou do vývoje sociologického myšlení přinesla sociologická škola francouzská a již byla sociologie definitivně ustavena, bylo podle autora jasné a přesné určení předmětu sociologie, jímž jsou sociální jevy jakožto fakta zvláštního, svého druhu. Struktura společnosti, její pravidla a zvyky mravní, její soustava právní, její činnosti hospodářské, její výtvořiny umělecké a všechny hromadné projevy, ideje a ideály, všechny tyto sociální funkce a formy jsou nejvlastnějším sociologickým thematem. »Sociologická idea za sto let svého vývoje vyšla ze stadia filosofického a je dnes uskutečňována v organisované spolupráci specialistů soustředěných v myšlence, že společnost je realita sice mnohostranná, v podstatě však jednotná, která podle toho vyžaduje i společné a jednotné studijní metody ve všech odborných vědách sociálních. Hlásí-li se dnes sociologie k zásadám věcnosti pozorování a relativnosti hypotes, může to býti důkazem, že vešla na cestu, na které by se s vědami speciálními, s historií, s ekonomikou, s vědou právní i všemi ostatními, které se tou neb onou sociální otázkou zabývají, dohodnouti mohla. Budiž dobře rozuměno volání po sociologické kultuře; ona je podmínkou pravé sociální kultury« (str. 248). Sociologie se stávala postupně z nauky po výtce filosofické synonymem sociálních věd, aby se posléze ustavila jako disciplína, která metodickým rozbořem a přesnou syntesou konkrétních poznatků sociálních dospívá k sociologické představě světa a života. Sociologie by nebyla vědou pozitivní, kdyby si nenašla hlubokého a solidárního vztahu ke všem vědám sociálním; čím více bude proniknuta pocitem konkrétních skutečností, tím přesnější bude sociologická idea, která se promění v jednotu ducha a metody všech sociálních věd, praví autor. A dochází k závěru: »Stoletý vývoj sociální vědy od Comta do dnešní doby dál se ve znamení sociologické ideje, která dnes jako tehdy žádá, aby jednotě společnosti lidské odpovídala jednota vědy o společnosti... Comte založil sociální vědu filosoficky. Nebylo možno jinak: buď se to podařilo duchu, který byl dosti vědecky vzdělán a měl tolik filosofické síly, aby logickou energií mohl proniknouti do světa vědecky nového, anebo zůstávalo při nezdařených náběžích. Comte rozvinul otázku v celé šíři a hloubce, v principu i v metodě. Stačilo, že otázku vyslovil; i to bylo dílem tvůrčím. Bylo na těch, kdo význam vědy o společnosti, Comtem vyložený, pochopili, aby sociologii jednou filosoficky zdůvodněnou vědecky a definitivně ustavili. Tento úkol je programem generací. Lze říci, že sociologická škola francouzská, která v duchu domácí filosofické tradice nejsvědomitěji domyslíla zásady Comtovy, učinila ze sociologie vskutku exaktní vědu. Zatím

co se jinde kolísá mezi psychologii, filosofií a sociologií a co se jinde hledají všechny jiné koncepce společnosti než jediná logicky správná koncepce sociálně vědecká, francouzská škola vedená Durkheimem stanovila si plán sociologie zcela pozitivní: společnost je skutečností zvláštní, jiná než psychologická, a je tedy zapotřebí vědy a metody vpravdě sociologické. Síla sociologické myšlenky francouzské spočívá v tom, že se vědomě a důsledně udržuje v mezích badání teoretického... Francouzští sociologové neměří nové sociální vědy podle její praktické poučitelnosti a okamžité prospěšnosti; jde jim především o vědeckou jistotu a s tohoto stanoviska jeví se jim jako problém značně svízelný a jen postupně a jen při trpělivém a soustavném úsilí vědeckém řešitelný. Sociologie — v pojetí francouzském — je daleka toho, aby se považovati mohla za vědu hotovou« (str. 255—256).

Uhlířův spis, vysvětlující základní ideu sociologie a ukazující, jak se jeví tato idea v dnešní formě sociálně vědecké, jest vhodným úvodem do studia sociologie. Jeho předností jest, že seznamuje čtenáře velmi podrobně a věrně s myšlenkovým světem Comtovým a Durkheimovým a že je psán poutavě. Na ohlášené další dva svazky trilogie, t. j. na knihy »Sociologická soustava« (učebnice sociologie) a »Sociální filosofie« (2. vydání) možno se těšiti. *A. Klimt.*

ALBERT THIBAUDET: LES IDÉES POLITIQUES DE LA FRANCE. Paris, Stock 1932. 264 str.

Francouzská politika se jeví autoru jako šest myšlenkových proudů, které se začaly tvořit po r. 1815, kdy se proti sobě postavily stará a nová Francie v politice, náboženství a literatuře. Jsou to proudy: tradicionalistický, liberální, průmyslový, křesťansko-sociální, jakobínský a socialistický.

T r a d i c i o n a l i s m u s chce navazovat na minulost. Váží si především dvou mocí staré Francie: monarchie a církve. Chce, aby stát byl ve shodě s konservativními silami: rodinou, získaným jměním, armádou. Sociální otázku chce řešit smírně a zachováním dosavadních tříd. Ještě r. 1885 měl ve sněmovně většinu. Tím, že podporoval některá pochybná hnutí (boulangismus, Dreyfusova aféra), ztratil téměř parlamentní zastoupení. Dnešní hrstka zastánců království ve sněmovně si už ani neříká monarchisté, ba ani konservativci — jsou pouze neodvislí, což ovšem divně souhlasí se závislostí na minulosti, jež je úhelným kamenem tradicionalismu. Zmizeli tradicionalismus z politiky, je to zásluhou vývoje doleva, jenž trvá ve Francii od r. 1830. A v tomto vývoji doleva působila opět hlavně laická škola, která staví každou novou generaci na levo od předcházející.

Tradicionalismus, vyloučený z politiky, přešel do literatury, jež je většinou pravá, kontrastujíc tak s literaturou XVIII. století, která připravila Revoluci svými levými sklony. Avšak i dnešní pravá literatura, a tedy vlastně Paříž, zůstávají věrny svému dějinnému poslání oposice. Ideje pravice, jež přešly do literatury, bojují v ní a konají tak nutnou kontrolu levého režimu, již nemůže konat pravice, vyloučená prakticky z politiky. To je však také dnes jediný význam tradicionalismu. Barrès, zakladatel nacionalismu a Maurras, zakladatel Action française, budou mít čelné místo mezi politiky a moralisty 20. století, ale jejich ideje nemají v praktické politice žádný význam. Tradicionalismus částečně nahradil liberalismus a po válce industrialismus.

Thibaudet soudí, že **l i b e r a l i s m u s** je dnes ve Francii silnější, než se myslí. Při tom chápe liberalismus jako svobodomyšlné ideové společenství založené na snášenlivosti a spolupráci. Od r. 1903, kdy Faguet napsal, že ve Francii není liberálních, t. j. svobodomyšlných žvlů, ztratily téměř všechny strany své protiliberální zabarvení. Dokonce i Církev je svobodomyšlná. Ovšem jako je tomu i v ostatní Evropě, ztrácí se ve